

Naturbegåvning och kulturbegåvning

I diskussionen om begåvningsreserv och därmed sammanhängande frågor har professor Wilhelm Sjöstrand gjort ett nytt inlägg i Svenska Dagbladet; det riktar sig huvudsakligen mot vad jag har skrivit eller mot uppfattningar som jag påstås hysa.

Till en början måste jag rekapitulera några punkter. Alla lär vara överens om att människor föds med vissa anlag som man kan beteckna som medfödd begåvning och som jag för att få en klarare distinktion har kallat naturbegåvning. Denna begåvning är det i varje fall för närvarande omöjligt att fastställa; så snart man på något sätt kan mäta intelligensen, vare sig det sker genom en allmän bedömning eller genom resultaten i skolan eller genom intelligensprov, har miljön redan blivit av stor betydelse. För den begåvning som kan konstateras genom undersökning av denna art — men som självfallet också innefattar naturbegåvningen — har jag använt ordet kulturbegåvning. Den tankegång jag i mina inlägg framfört är att enligt de utredningar i ämnet som finns några avsevärda skillnader i naturbegåvning de olika samhällsgrupperna (respektive raserna) emellan inte kan antas, medan de fastställda skillnaderna i kulturbegåvning är högst betydande.

En linje i hr Sjöstrands senaste inlägg är att framställa min ståndpunkt såsom en egenartad och underlig teori. Vad jag gjort och hela tiden sagt mig göra är att presentera den så vitt jag vet inom socialpsykologin allmänt vedertagna uppfattningen. Socialpsykologer som exempelvis Klineberg i Amerika — en av medarbetarna i den stora Myrdalska negerutredningen —, Boalt och Husén i Sverige har lika bestämt som jag givit uttryck åt denna ståndpunkt. På rasbiologiskt håll synes man komma till samma slutsats som socialpsykologerna; jag har tidigare refererat professorerna Gunnar Dahlbergs och Gert Bonniers uttalanden i frågan.

Av allt att döma har dessa förhållanden tidigare icke varit bekanta för professor Sjöstrand, som i anslutning till en mycket utbredd populärföreläsning utgått ifrån att högre socialgrupper rymmer vida mera naturbegåvning än lägre. I sin irritation gör han rent av gällande att professor Husén, som sagt sig vara ense med mig på denna punkt, skulle ha gjort detta på grund av "obegriplig medgörlighet". Han har alltså icke klart för sig att professor Husén likaväl som jag själv blott givit uttryck åt en bland socialpsykologer och rasbiologer gängse uppfattning i denna fråga.

Detta är det väsentliga. Jag skall emellertid tillägga några satsar för att belysa vissa missförstånd. Självfallet innebär inte, som professor Sjöstrand tycks tro, påståendet att större begåvningskillnader socialgrupperna emellan inte kan antas något sådant som att en social karriär skulle vara oberoende av naturbegåvningen och uteslutande bero på miljön. Under ständscirkulationen kommer säkerligen i stor utsträckning personer ur de lägre socialgrupperna upp i högre grupper just på grund av stor medfödd begåvning och trots betydande miljösvårigheter.

Det är på denna punkt som professor Sjöstrand tror sig kunna — som jag redan nämnt i anslutning till en lätt begriplig populärföreläsning — bevisa att stora skillnader i naturbegåvning måste finnas mellan socialgrupperna även om det inte kan ledas i bevis. Om en man lyckas göra en lysande social karriär, skriver han, och exempelvis blir statsråd, så får man anta att han har stor naturbegåvning, och denna naturbegåvning måste väl sedan gå i arv. Alltså, det är den

enkla, förr i tiden allmänt godtagna tanken, bör väl de högre socialgrupperna förete en särskilt stor naturbegåvning.

Volymer har skrivits för att från sociologiska och rasbiologiska synpunkter visa att denna slutsats är ohållbar; jag vill särskilt liksom tidigare hänvisa till professor Geigers utmärkte arbete "Samfund og Arvelighed". För att blott ge en aning om hur komplicerad situationen i realiteten är skall jag beröra ett par punkter. Låt oss säga att en arbetarpojke blir statsråd, att detta beror på stor naturbegåvning, och att sedan han och hans barn stannar inom socialgrupp I. Detta betyder inte att statsrådet X är mera naturbegåvad än alla sina förfäder; kanske har det bland dessa funnits lika begåvade eller mera begåvade som av olika skäl, särskilt mindre gynnsamma miljöförhållanden än de nu existerande, stannat i en underordnad ställning. Och om statsrådet X verkligen är en exceptionell naturbegåvning, betyder detta inte att hans efterkommande blir intellektuellt överlägsna; den kombination av arvsanlag från fadern och modern och deras förfäder som sammanstrålar hos statsrådet X kan vara en engångsföreteelse, och man kan inte räkna med att hans barn och barnbarn blir speciellt begåvade. Detta är elementära fakta, som tycks ha undgått professor Sjöstrand. Men härtill kommer att begåvningen i vad man kan kalla mera intellektuell mening ofta inte alls kan göra sig gällande om den inte är förenad med helt andra egenskaper, såsom ambition, god social anpassning, soliditet i karaktären. Det gamla resonemanget om att de som kommer långt måste vara mera begåvade än andra, och att därför de och deras ättlingar, dvs överklassen, måste vara överlägsna andra socialgrupper är så sönderskjutet som tänkas kan.

Professor Sjöstrand slutar helt vid sidan om saken med några allmänna grovheter mot mig personligen. Dem skall jag inte alls gå in på. Mot bakgrunden av hr Sjöstrands inlägg i frågan förstår man väl hans irritation.

HERBERT TINGSTEN

Jou. 10 l. 2 k.
Jul. 4 m. 3 a
S: a 20